IRFAN
AKADEMIYASI
ILM • TA'LIM • TARAQQIYOT

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI

TABIIY FANLAR

va barqaror rivojlanish:

zamonaviy ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va amaliy yechimlar

OKTABR | TOSHKENT O'ZBEKISTON

- Biologiya va biotexnologiya
- Kimyo va kimyoviy texnologiyalar
- Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi
- Geografiya va geologiya
- Tibbiy-biologik tadqiqotlar
- Qishloq xo'jaligi va tabiiy resurslardan foydalanish

Ilm – barqaror kelajak garovi

BOLALAR VA O‘SMIRLARDA ALLERGIK KASALLIKLARNING STOMATOLOGIK XUSUSIYATLARI

Jumanova Mohinur Bahodirjon qizi
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti,
Stomatologiya yo‘nalishi talabasi
e-mail: jumanovamohinur26@gmail.com
Jaloliddinov Sherzodbek Ikromjon o‘g‘li
Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti,
Normal anatomiya kafedrasi assistenti
https://doi.org/10.5281/zenodo.23242171

Dolzarbligi. Bolalar va o‘smirlar orasida allergik kasalliklarning tarqalishi zamonaviy tibbiyotning dolzarb muammolaridan biridir. Allergik rinit, bronxial astma, atopik dermatit va oziq-ovqat allergiyasi bolalik davrida ko‘p uchraydigan allergik kasalliklar qatoriga kiradi. Allergik kasalliklar nafaqat umumiy salomatlikka, balki bolaning hayot sifatiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Ayrim allergik reaksiyalar og‘iz bo‘shlig‘ida ham namoyon bo‘lib, stomatologik amaliyotda ularni o‘z vaqtida aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot maqsadi. Bolalar va o‘smirlarda allergik kasalliklarning tarqalishi, rivojlanish omillari va klinik xususiyatlarini, shuningdek, ularning og‘iz bo‘shlig‘idagi namoyon bo‘lish belgilarini zamonaviy ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilish.

Material va usullar. Tadqiqot adabiyotlar tahliliga asoslangan bo‘lib, 2020–2026-yillarda chop etilgan bolalar va o‘smirlardagi allergik kasalliklar, ularning tarqalishi, xavf omillari hamda og‘iz bo‘shlig‘idagi klinik namoyon bo‘lishiga oid ilmiy manbalar o‘rganildi. Ma’lumotlarni umumlashtirishda tavsifiy va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi.

Natijalar. Tahlil qilingan ilmiy ma’lumotlar bolalar va o‘smirlarda allergik kasalliklarning keng tarqalganligini ko‘rsatadi. AQShning 2024-yilgi milliy ma’lumotlariga ko‘ra, 0-17 yoshdagi bolalarning 20,6% ida mavsumiy allergiya, 12,7% ida ekzema va 5,3% ida oziq-ovqat allergiyasi aniqlangan. Oziq-ovqat allergiyasining tarqalishi yoshga bog‘liq

ravishda 0-5 yoshdagi bolalarda 3,9% dan 12-17 yoshdagi o‘smirlarda 6,9% gacha oshgan.

Atopik dermatit va oziq-ovqat allergiyasi o‘rtasida ham yaqin bog‘liqlik mavjud. Meta-tahlil natijalariga ko‘ra, atopik dermatitli bolalarda oziq-ovqat allergiyasining umumlashtirilgan tarqalishi 31,4% ni tashkil etgan. Bu ko‘rsatkich allergik kasalliklarning bolalarda ko‘pincha o‘zaro bog‘liq holda kechishini ko‘rsatadi. Allergik kasalliklarning stomatologik jihatlari ham muhim ahamiyatga ega. Maktab yoshidagi 4991 nafar bola ishtirok etgan tadqiqotda respondentlarning 12,4% ida oral allergiya sindromiga xos belgilar aniqlangan. Belgilar qiz bolalarda 14,4%, o‘g‘il bolalarda esa 10,4% ni tashkil etgan. Oziq-ovqat allergiyasi bilan bog‘liq pediatrik tadqiqotlarning tizimli sharhida esa lab, til, tanglay va og‘iz bo‘shlig‘i shilliq qavatida qichishish va achishish, shuningdek, lab va shilliq qavatning yengil shishishi ko‘p qayd etilgan klinik belgilar sifatida ko‘rsatilgan.

Stomatologik materiallar bilan bog‘liq yuqori sezuvchanlik reaksiyalarida metallar, rezina materiallari, polimerlar va akrilatlar potensial allergenlar sifatida qayd etilgan. Shu sababli stomatologik muolajalarni rejalashtirishda bemorning allergologik anamnezini hisobga olish va ehtimoliy allergen materiallarga individual yondashish muhimdir.

Xulosa. Bolalar va o‘smirlarda allergik kasalliklar keng tarqalgan bo‘lib, ularning klinik ko‘rinishlari yosh va allergen turiga qarab farqlanishi mumkin. Allergik reaksiyalarning ayrim turlari og‘iz bo‘shlig‘ida qichishish, achishish va shilliq qavat shishi kabi belgilar bilan namoyon bo‘ladi. Shu sababli stomatologik amaliyotda bolalar va o‘smirlarning allergologik anamnezini baholash, allergik belgilarni erta aniqlash hamda stomatologik materiallarni individual xususiyatlarni hisobga olgan holda tanlash muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Silverberg, J. I., et al. (2023). *Prevalence of and association between atopic dermatitis and food sensitivity, food allergy and challenge-proven food allergy: A systematic review and meta-analysis*. Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology.

2. Fukao, N., Matsumoto, A., Motoyama, Y., Takeuchi, J., & Kusunoki, T. (2025). Oral symptoms suggestive of oral allergy syndrome in Japanese schoolchildren according to causative food families. *Asia Pacific Allergy, 15*(4), 276–280.

3. Ng, A. E., Giri, A., & Bottoms-McClain, L. (2026). *Diagnosed allergic conditions in children ages 0–17: United States, 2024*. National Center for Health Statistics.

4. Soyibjonovna, Q. G. (2026). Physical laws of blood flow: biophysical foundations of hemodynamics and their clinical significance. *BG pulse journal*, *2*(6), 2488-2497.

5. Карабаев, М., Косимова, Г. С., & Сидиков, А. А. (2023). Логико-математические модели количественной оценки интегрального уровня индивидуального физического здоровья на основе адаптационного потенциала организма. *Журнал клинической и профилактической медицины, (1)*, 38-45.